

כאן קול המשפחה שבלב

יולי 2015

עלון שירות המשפחות במרכז הרפואי לברה" לב-השרון

הרפורמה ואני (סיפור בדוי המבוסס על אלמנטים ריאליים) מאת עו"ס שובית מלמד

דבר המערכת

האח האהוב שלי חולה כבר כל כך הרבה שנים. איכשהו, בשנים האחרונות זה מסתדר. היום, כשהוא כבר מקבל את הזריקה ואיננו צריכים להביט בו כל הזמן ולדאוג אם לקח או לא לקח את התרופה, ולבדוק בחשאי האם הפסיכוזא חוזרת, אנחנו יותר רגועים. גם השיקום שלו הולך בלי עין הרע, וכשהוא עבר לאחרונה מעבודה במפעל מוגן לעבודה בשוק החופשי, אני רואה שהוא מתקדם. ובכל זאת, קשה לשכוח את ההתחלה. כמה הוא היה תלוש וחלש, וכמה אני והורי ואחותי היינו חסרי אונים.

כזה משבר... בעצם גם אנחנו היינו "חולים" יחד אתו. לא מצאנו את הידיים והרגליים ולא ידענו איך לעזור לו, ואיך לעזור לעצמנו. הרגשנו אז כל כך חסרי אונים מול המצב הזה שנפל עלינו, היינו מבוששים. לאף אחד לא סיפרנו. בטח לא להורים של החבר שיצאתי אתו אז. לשם מה הייתי צריכה שהם ידעו על זה? לקח זמן רב ונדרשה הרבה עזרה כדי להעז ולפתוח את הסוד הנורא מחוץ למשפחה. איזה מזל שהצלחתי בסוף. איזה מזל שמשא הסוד לא מעיק עלי. איזה מזל שאחי הוא אחי. וכשהוא בא אלי הביתה לארוחת ששי עם ילדי, אני לא צריכה לדאוג שמא יאמר או יעשה משהו שיסגיר ויבייש אותי ואותו.

הוא פשוט אחד מ-1% אנשים בכדור הארץ שחולים במחלה הארוכה הזו ואני גאה בו על הצעדים המשמעותיים שעושה. לאחרונה התעוררה שאלה משפחתית הנוגעת אליו ואני תוהה עם מי אתייעץ. שהלא מי יודע איך מגיעים לייעוץ משפחתי עם הרפורמה הזו.

קוראים יקרים,
בעת שאנו מכינים ומתקינים את הגיליון הנוכחי למשלוח אליכם, נמצאות ההכנות בבית החולים לקראת הרפורמה בבריאות הנפש בשלב אחרון. כל הטעון הכנה נעשה ועתה עלינו לצפות ולראות איך "התינוק יעמוד על שתי רגליו". כחלק מהגיליון, אנו מצרפים שוב את ההסבר לרפורמה, כדי להבין את משמעות הרפורמה, במיוחד עבור בני המשפחות. עוד בגיליון, על טיפול רגיש תרבותי שאנו אמונים עליו; ובהשלמה, כהרגלנו, גם חומר מחקרי על רב תרבותיות בבריאות הנפש; ועוד. מקווה שתמצאו עניין בגיליון.

מאחלת לכם ולבני משפחותיהם קיץ קל ונוח, וזכרו כי השירות למשפחות בבית החולים שלנו עומד לשירותכם קיץ סתיו חורף ואביב.

בברכה,

עו"ס שובית מלמד, ומערכת כאן קול המשפחה שבלב.

בית החולים נמצא במגע עם כל קופות החולים כדי לדאוג להמשך מסודר של כל הטיפולים שמימונם עובר לאחריותם הביטוחית של קופות החולים.

השירותים, גם המשפחתיים, ימשיכו להיות מוצעים כמקודם.

אנו נסייע בהמלצה לקופות החולים למתן אישורים.

דף מידע מפורט אודות קבלת טיפול לאחר הרפורמה תמצאו בעמוד 6 של גיליון זה של "כאן המשפחה שבלב".

טיפול רגיש תרבות- מאת יהודית גלברד, עו"ס

כבר כמה ימים שכאב הבטן של קיממה* מציק לה. הכאב אווז בה בחוזקה, מערביל את מחשבותיה, גורם לה להתכווץ לכמה דקות ארוכות, ואז מרפה. זה התחיל לפני כשנתיים, שכשסבתה האהובה חלתה בסרטן. סבתה גידלה אותה כאם והייתה איתה בדרך הארוכה מהכפר שלהם באתיופיה, לעיר הבירה ואחר כך לישראל. אבל בימים האחרונים הכאב התגבר, ובנוסף לו הופיעו אותם קולות, שקוראים בשמה ומכריחים אותה להקשיב להם ולדבר איתם בשפתם. זו שפה מיוחדת, שרק היא מבינה. הקולות מכבדים אותה, נותנים לה כוח מיוחד. אולי גם אותה פקד ה"זאר"? הלילה העירו אותה הקולות ב-4 לפנות בוקר, הכריחו אותה להתחיל בטקס הבונה (הכנת הקפה) כבר בלילה. הקולות פקדו עליה לרסק את פולי הקפה בעוצמה, והרעש שהקימה העיר את בני הבית ואת השכנים. הם ביקשו שתחזור לישון, לא הבינו כשהתנגדה וכשהחלה לצעוק שיעזבו אותה. בנוסף, הגיע שוב גל של כאב בטן נוראי והיו הקולות הללו שלא הניחו לה, גם כששרטה את פניה. בעלה ניבהל כל כך והזמין רופא, ששלח אותה לחדר המיון הפסיכיאטרי.

מה המשמעות של טקס ה"בונה"? ומיהו "הזאר", שביקר את קיממה, פקד עליה אך גם העניק לה כבוד? מדוע הופיעו כאבי הבטן הפתאומיים? איך אלה קשורים לטיפול שתקבל בבית החולים?

החברה הישראלית היא פסיפס מרשים של יוצאי תרבויות שונות. הטיפול בנפגעי הנפש לאורך השנים, התפתח מתוך הגישה תרבותית המקובלת אותו מקום והוא מגוון וייחודי לכל תרבות. אנשי המקצוע המטפלים בבני תרבות השונה מזו המוכרת להם, מחויבים להכיר את הסימנים המאפיינים התנהגות לא שגרתית אצל בני התרבות השונה, כדי שיוכלו לאבחן אותם נכון. כמוכן שרצוי שיכירו גם דרכי טיפול מתאימות, מחוות, מנהגים, יחסי משפחה אופייניים ועוד; מגוון של נושאים המרכיבים את התרבות, כל תרבות. הכרות מעמיקה תביא אתה טיפול נפשי מוצלח ויעיל.

סיוע בהכרת הצרכים הייחודיים של בני העדה האתיופית, מקבלים אנשי הצוות במרכז הרפואי לבריאות הנפש לב-השרון מהעובדת הסוציאלית איריס מקונן. איריס מטפלת בעצמה במתמודדים ובבני משפחתם, אך לעתים גם מתרגמת את שפתם ואת מנהגייהם לאנשי הצוות האחרים. בני העדה מרגישים בנוח בנוכחותה. משתפים אותה בלבטיהם, לעתים בחוסר האמונה בטיפול שמוצע להם, בהתלבטות אם כדאי לפנות למטפל מסורתי, או לנסוע לתקופת החלמה לאתיופיה. מספרים על הכאבים הגופניים, המשקפים לא פעם, כאב רגשי כזה או אחר. מדברים על געגועים לבני משפחה שנפטרו, או כאלה שהקשר איתם ניתק. מתקשים להיאבק בסבך הבריורקטיה, בדרך למימוש זכויותיהם.

אנשי הצוות רוכשים ניסיון בטיפול בבני העדה, והדבר משפר את דבקות המתמודדים בטיפול. כך למדו כיצד לשתף את בני המשפחה בטיפול בחולה והדבר תורם לשיפור בטיפול.

*שם בדוי

מן הספרות המקצועית:
בריאות הנפש ונפגעי נפש בחברה הערבית בישראל
תמונת מצב על אזור המשולש
כתבו: סועד דיאב ואביטל סנדלר-לף
התפרסם על ידי הג'וינט במרץ 2001

בהקדמה למאמר מצוטט נפגע נפש בן ארבעים וחמש שאומר:
"אני נשוי בפעם השלישית. כל פעם מתחתן ומתגרש. נולדתי בבית קשה מבחינת עוני
ואלימות. אם יהיה לי ילד אני חושב שאני אשתפר. אני בעצמי מרפא אנשים מן הג'ן (שד)
ומוציא להם את הג'ן."

נפגעת נפש אחרת בת ארבעים אומרת:
"אני מפחדת מהעתיד. אני רווקה וההורים שלי זקנים וחולים. מה יקרה אתי אחרי המוות
שלהם? אף אחד לא יתחתן אתי ואף אחד לא ידאג לי".

המאמר בוחן וסוקר שאלות של נכות נפשית בחברה המוסלמית, שלמעשה הן שאלות
גלובאליות. למשל: היחס בחברה המוסלמית לנכויות נפשיות, סטיגמה, וטאבו; אופני
התמודדות עם המצב של נפגעי נפש ובני משפחותיהם בהקשר הדתי ובהקשר המשפחתי;
המצוי והרצוי בין השירותים הקיימים לאידיאל השירותים;

המאמר כולל המלצות להתערבויות משפחתיות, ומתאר באופן מפורט התערבות מתוכננת
אחת, במסגרת תכנית "מסירה" (מסע), תכנית משותפת לארגונים ולשירותים שונים שלה.

מטרת העל של תכנית זו, לטיפול בנפגעי נפש ובבני משפחותיהם באזור המשולש, היא
לקדם שינוי מהותי בתפיסת נושא בריאות הנפש בחברה הערבית, לצמצם את החרדות
מנפגעי הנפש עצמם ולסייע בפיתוח שירותים חסרים.
המאמר נכתב במלאת שלש שנים לתוכנית.

את המאמר המלא תוכלו למצוא בכתובת:
<http://www2.jdc.org.il/sites/default/files/NifgaeiNefesh.pdf>

פעילויות נוספות בשירות המשפחות

יום עיון למטפלי בית החולים: חווית משפחות מתמודדות בבריאות הנפש התקיים במרכז שלנו ב-29.4.2015. מטרת היום הייתה לקרב את מטפלי בית החולים לחוויה של משפחה מתמודדת, בעיקר בנושא הורות של אנשים חולים. תכנית יום העיון כללה: הרצאה: "משפחה סובלת למשפחה מתמודדת", עו"ס שובית מלמד; הקרנת הסרט "אימא לא משוגעת" ושיחה עם אמירה רענן, גיבורת הסרט; פאנל בהנחיית עו"ס יהודית גלברד שכלל את אמירה רענן, חיה אבירם, מנחת קבוצות ב"ציפור הנפש" וכן בני משפחה של אימהות מתמודדות.

מחזור נוסף של קבוצת משפחות (מחזור שלושים) בהנחיית עו"ס יעל שנער ומטפלת באמנות טלי דגן, תיפתח סמוך לחגי תשרי. אנו ממשיכים ברישום אנשים לקבוצה. נא להתקשר לעו"ס יעל שנער בטלפון: 09-8981189.

מחזור נוסף (עשירי) של קבוצת אחאי מטופלים יפתח ב-29.7.2015 בשעה 0830. קבוצה זו תעסוק בהתמודדויות הרגשיות והקונקרטיות של אחים למתמודדים. אנו מזמינים את כולכם לפנות אלינו. עו"ס שובית מלמד: 09-8981241 ועו"ס יהודית גלברד: 09-8981220. אפשר להשאיר הודעה במשיבון.

מהי ה"רפורמה" הזאת, ואיך מקבלים טיפול דרכה? דף מידע שהוכן על ידי פורום רכזות שירותי משפחה של מרכזי ברה"נ

משפחה יקרה

מידע זה נכתב עבורכם, לקראת הרפורמה בבריאות הנפש אשר תכנס לתוקפה בראשון ליולי 2015. החל ממועד זה, עוברת האחריות על הטיפול בבריאות הנפש, לקופות החולים בהן אתם מבוטחים. המשך קבלת הטיפול לבני המשפחה (כמו גם למטופלים), יהיה מותנה באישור ובמימון קופות החולים ובקבלת התחייבות.

לבני משפחות המטופלים יש תפקיד חשוב ומרכזי בטיפול בבן המשפחה החולה. להתמודדות שלכם עם המחלה, יש משמעות רבה והשלכות גם על יקירכם, המטופל, וגם עליכם. בכל שלבי ההתמודדות ובכל שלבי הרצף הטיפולי (אשפוז, טיפול במרפאות, בבית ובמסגרות שיקומיות) התמודדות עם משבר נפשי ו/או עם מחלת נפש מתמשכת של בן משפחה, מלווה פעמים רבות בקשיים למשפחה כולה או לבן המשפחה שהינו מטפל עיקרי. אנו מודעים למורכבות זאת ומבקשים להקל עליכם וללוות אתכם, ככל האפשר, בהתמודדות. אנו רואים חשיבות רבה בעבודה משותפת עם משפחתו של המטופל, על מנת להיטיב את מצבו ואת רווחתה של המשפחה כולה.

כיצד ניתן לקבל שירותים לאחר הרפורמה

הטיפול במרפאות ובקהילה, יינתן על בסיס של מגוון שירותי טיפוליים. טופס ההתחייבות הראשון יהיה למגוון אבחוני (סדרת פגישות עם מטפל להערכת מצבו וצרכיו של המטופל). המגוון בהמשך, אמור לאפשר העמקה של האבחון, ויותר מאוחר, יינתן גם מגוון ארוך יותר באם יקבע צורך בטיפול. קבלת אחד או יותר מהשירותים לבני משפחות, לאחר החלת הרפורמה בבריאות הנפש, תתאפשר באחת משתי הדרכים הבאות: כחלק מהמגוון של בן המשפחה המטופל (במידה והדבר לא גורע ולא מפחית מהטיפול לו זקוק המטופל עצמו) או - באמצעות מינוי לבן המשפחה עצמו. כלומר: בן המשפחה, שמעוניין בפגישות הדרכה או טיפול (קבוצתי או פרטני) יפתח הוא עצמו תיק במרפאה/ במרכז המשפחות על שמו, וכך יוכל לקבל מגוון מקיף ומלא ולהיעזר ככל האפשר.

התערבות משפחתית במסגרת "המשפחה שבלב" קיימת גם בעת אשפוז בן המשפחה המתמודד. פנו לאיש הטיפול במחלקה המטפל ביקירכם.

בני משפחה יקרים

אנו עומדים לשירותכם בהבנת משמעויות הרפורמה עבורכם. כל בן משפחה יכול לקבל מענה טיפולי - ייעוצי

אנא פנו לעו"ס שובית מלמד במייל
SMELAMED@LEV-HASHARON.CO.IL

או לעו"ס יהודית גלברד במייל
YEHUDITG@LEV-HASHARON.CO.IL

היו פעילים!

גלשתם בעלון וברצונכם להגיב, לשנות, להשפיע – הצטרפו לפורום המשפחות הפעילות!
הפורום מצרף אליו בני משפחה של נפגעי נפש המטופלים בבית החולים או במרפאות שלנו.
הפורום כולל כיום חמישה בני משפחה ושלושה אנשי צוות.
הפגישות נערכות אחת לחודשיים. פעילות נוספת נעשית באמצעות המייל או הדואר,
בהתכתבות בין חברי הפורום.

לפרטים נוספים, אנא, התקשרו ליהודית 09-8981220.

